

Струка (назив):		ХЕМИЈА, НЕМЕТАЛИ И ГРАФИЧАРСТВО			
Занимање (назив):		ГРАФИЧКИ ТЕХНИЧАР			
Предмет (назив):		ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ			
Опис (предмета):		Стручни предмет			
Модул (наслов):		ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ЕКОЛОГИЈЕ И ЕКОЛОШКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ			
Датум:	2022. године	Шифра:	Редни број:		01
Сврха					
Упознавање ученика са међусобним односима организама према њиховој животној средини, принципима и законитостима које се одигравају у природи, начинима међусобног дејства организама и њихов однос према животној средини као и потребама повезивања организама у природи ради њиховог опстанка у природном амбијенту и потребом за очувањем биолошких врста					
Специјални захтјеви / Предуслови					
Усвојена знања и вјештине из предмета Биологија.					
Циљеви					
<ul style="list-style-type: none"> - Усвајање основних знања из екологије; - Упознавање основних процеса који се одвијају у природи; - Утврђивање законитости понашања и међусобног дјеловања организама према различитим еколошким факторима; - Сагледавање дјеловања абиотичких и биотичких фактора; - Уочавање и разликовање степена еколошке интеграције; - Упознавање основних процеса који се одвијају у природи; - Омогућавање групног и индивидуалног рад; - Развијање еколошке свијести о важности понашања сваког појединца у средини у којој живи и ради;					
Теме					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Основни појмови екологије 2. Еколошки фактори 3. Популација 4. Биоценоза 5. Екосистем 6. Биосфера					
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике	
	Знања	Вјештине	Личне компетенције		
	Ученик је способан да:				

1.Основни појмови екологије	<ul style="list-style-type: none"> -дефинише појам екологије; -објасни историјски развој екологије; -назначи подјелу екологије и повезаност екологије са другим наукама; -уочи значај екологије. 	<ul style="list-style-type: none"> -користи различите изворе учења; - илуструје повезаност екологије са другим наукама; - процијени значај екологије за савременог човјека. 	<ul style="list-style-type: none"> - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове, - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван однос према раду, - објаснити основне појмове из екологије уз практичну примјену, 	<ul style="list-style-type: none"> - користи стручну литературу; - користи интернет, презентације фотографије; - организовати дискусије, предавања.
2.Еколошки фактори	<ul style="list-style-type: none"> - објасни појам еколошких фактора; - дефинише еколошку валенцу; - препознаје подјелу организама према еколошкој валенци; - разликује еколошку нишу организама; -интерпретира појмове животне средине, појам биотопа и станиште; - разликује животне области; - разликује животне форме; -дефинише еколошку нишу; - објасни везу еколошких фактора, организма и еколошке нише. 	<ul style="list-style-type: none"> - подијели еколошке факторе и уочи разлику између њих; - користи усвојена знања за разумјевање улоге еколошких фактора и еколошке валенце у распрострањењу организама; - уочи значај ограничавајућих фактора; - примјени усвојена знања приликом препознавања критеријума класификација животних форми. 	<ul style="list-style-type: none"> - повезати знање са практичним примјерима из своје средине, - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад, - комуницира са свим саговорницима поштујући принципе пословне културе, - испољи иницијативу и предузимљивост, - испољи жељу и вољу за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем, - испољава способност самосталног рјешавања проблема и самосталност у раду; - изграђује позитиван став према природи; - ствара и његује еколошку свијест. 	<ul style="list-style-type: none"> - извести ученике на терен, мјерити температуру и притисак; - задати да графички прикажу различиту еколошку валенцу одређених врста; - користи стручну литературу - користи интернет, презентације фотографије, филмске записе; - организовати дискусије, предавања - показати ученицима на терену различите типове станишта и животних форми организама; - . показати ученицима на терену различите типове станишта и еколошке нише

3. Популација	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише популацију и њене особине; - дефинише методе за одређивање величине популације; - објасни просторни распоред популације; - дефинише наталитет и морталитет; - објасни узрасну и полну структуру популације; 	<ul style="list-style-type: none"> - примјени метод у одређивању густине популације(бројање); - представи просторни распоред чланова популације; - илуструје наталитет и морталитет; - уочи значај раста популације. 		<ul style="list-style-type: none"> -ученицима поставити задатак да представе кривуље раста у ограниченој и неограниченој средини према заданим параметрима; -извести ученике на терен и одредити густину популације; -користи стручну литературу, - фотографије,презентације, филмске записе; -користи интернет; -организовати дискусије, предавања
4. Биоценоза	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише биоценозу и њену структуру; - наброји одлике биоценозе; -наброји подјелу организама према типу исхране; - објасни појам продуцената, редуцената и конзументата; - наведе примјере ланаца исхране 	<ul style="list-style-type: none"> - примјени усвојена знања приликом представљања бројности и количине биомасе помоћу еколошких пирамида; - успостави везу између теоријског и практичног рада; - представи неколико ланаца исхране; - представи еколошке пирамиде. 		<ul style="list-style-type: none"> - извести ученике на терен ради упознавања биоценозе; -уочити спратовност у шуми; - упоредити две биоценозе (биоценозу шума са ливаком и сл.); - показати ученицима продуценте, конзументе - користи стручну литературу, фотографије,презентације, филмске записе; - користи интернет; -организовати дискусије, предавања
5. Екосистем	<ul style="list-style-type: none"> -дефинише екосистем; -објасни кружење материје и проток енергије у екосистему; -објасни продуктивитет у 	<ul style="list-style-type: none"> -уочи разлику између екосистема и нижих нивоа еколошке интеграције; - представи биогеохемијски циклус најважнијих 		<ul style="list-style-type: none"> - извести ученике на терен ради упознавања са екосистемом (бара као екосистем); - поставити задатак да ученици наведу и опишу типове екосистема из најближе околине; - објаснити циклусе кружења материје кроз биогеохемијске циклусе кружења елемената. - показати сукцесије екосистема

	екосистему; -наведе примјере екосистема у природи	елемената у природи		- користи стручну литературу, фотографије,презентације, филмске записе; - користи интернет; -организовати дискусије, предавања
6. Биосфера	- дефинише појам биосфере; -наведе подјелу зона у биосфери; -наведе климатску подјелу подручја у биосфери и објасни вегетацијске појасеве; -објасни положај човјека у биосфери.	- анализира принципе настајања биосфере, - представи подјељеност биосфере, -уочи цјелокупност живота живих бића на Земљи; -изради видео презентације		-на терену ученицима показати типове средина и живот организама у промјенљивим климатским условима; -објаснити положај човјека у биосфери; -поставити задатак ученицима да представе своја виђења појединих вегетацијских појасева (презентације ученика). -користи стручну литературу, фотографије,презентације, филмске записе; - користи интернет; -организовати дискусије, предавања
Интеграција				
Извори				
- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске; - Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.).				
Оцјењивање				
Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријумима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.				

Струка (назив):		ХЕМИЈА, НЕМЕТАЛИ И ГРАФИЧАРСТВО		
Занимање (назив):		ГРАФИЧКИ ТЕХНИЧАР		
Предмет (назив):		ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
Опис (предмета):		Стручни предмет		
Модул (наслов):		ЗАГАЂЕЊЕ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
Датум:	2022 године	Шифра:	Редни број:	02
Сврха				
Упознавање ученика са међусоним утицајима у животној средини, начинима загађивања, заштите и очувања животне средине, као и предузимање одговарајућих мјера за унапређивање здраве и стабилне животне средине.				
Специјални захтјеви / Предуслови				
Усвојена знања и вјештине из модула 01, Екологија				
Циљеви				
-Праћење извора загађења ваздуха, воде, земљишта и животних намирница; -Предузимање адекватних мјера заштите ваздуха, воде, земљишта и животних намирница; -Спречавање угрожавања биодиверзитета и предузимање мјера заштите; -Предузимање мјера заштите од бука и вибрације; -Развијање свијести о рационалном кориштењу природних ресурса са унапређивањем њихове заштите; -Јачање свијести о очувању биодиверзитета као и његовом значају у природи; -Омогућавање групног и индивидуалног рада				
Теме				
1. Човјек и његов однос према природи 2. Загађивање и заштита ваздуха, воде, земљишта, хране 3. Радиоактивно зрачење и мјере заштите 4. Бука, вибрације и мјере заштите 5. Природни ресурси - коришћење, заштита, мониторинг системи и биоиндикатори				
Тема	Исходи учења			Смјернице за наставнике
	Знања	Вјештине	Личне компетенције	
	Ученик је способан да:			

1.Човјек и његов однос према природи	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише појам антропогеног утицаја; -објасни положај човјека у животној средини; -разликује позитивне од негативних активности човјека у односу на природу; -дефинише основне појмове екотоксикологије; -класификује загађујуће материје; - упозна правне аспекте заштите животне средине. 	<ul style="list-style-type: none"> - илуструје антропогени утицај,; - представи значај и улогу човјека у животној средини; - процјени значај позитивних дјелатности човјека на животну средину; - процјени значај негативних дјелатности човјека на животну средину; - формира свијест о значају заштите животне средине 	<ul style="list-style-type: none"> - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван однос према раду; - објаснити основне појмове из екологије уз практичну примјену; - повезати знање са практичним примјерима из своје средине; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - комуницира са свим саговорницима поштујући принципе пословне културе; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољи жељу и вољу за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем; - испољава способност самосталног рјешавања проблема и самосталност у раду; - изграђује позитиван став према природи; 	<ul style="list-style-type: none"> - користи стручну литературу - користи интернет, презентације фотографије, - организовати дискусије, предавања - организовати теренску наставу
2.Загађивање и заштита ваздуха, воде, земљишта, хране	<ul style="list-style-type: none"> - наведе загађиваче ваздуха у животној средини; - препозна аерозагађивање као последицу великог броја емисије гасова и пара; - утврди значај озонског омотача за заштиту живог свијета; - разумије „ефекат стаклене баште“; - уочи посљедице 	<ul style="list-style-type: none"> - представи нормалан састав ваздуха; - класификује загађиваче ваздуха; - укаже на посљедице нарушавања озонског омотача на живи свијет; -осмисли активности на подизању свијести о 	<ul style="list-style-type: none"> - савјесно, одговорно, уредно и правовремено обавља повјерене послове; - ефикасно планира и организује вријеме, - испољи позитиван однос према раду; - објаснити основне појмове из екологије уз практичну примјену; - повезати знање са практичним примјерима из своје средине; - прилагођава се промјенама у раду и изражава спремност на тимски рад; - комуницира са свим саговорницима поштујући принципе пословне културе; - испољи иницијативу и предузимљивост; - испољи жељу и вољу за усавршавањем у струци и цјеложивотним учењем; - испољава способност самосталног рјешавања проблема и самосталност у раду; - изграђује позитиван став према природи; 	<ul style="list-style-type: none"> - користи стручну литературу - користи интернет, презентације фотографије, - организовати дискусије, предавања - организовати теренску наставу - организовати посјету фабрици воде

	<p>аерозагађења на животну средину и човјеково здравље;</p> <ul style="list-style-type: none"> - наброји мјере заштите од аерозагађења, - дефинише физичко, хемијско и биолошко загађивање воде; - разликује критеријуме за оцјену исправности воде за пиће; - наброји мјере заштите од загађења; - сагледа и разликује различите врсте загађивача земљишта; - утврди посљедице деградације земљишта, - предложи мјере заштите земљишта од загађивања; - препозна различите типове загађивача хране; - упозна начине производње здраве хране; - сагледа начин складиштења и амбалажирања животних намирница; - упозна начине контроле хигијенски 	<p>заштити од аерозагађења;</p> <ul style="list-style-type: none"> - имплементира мјере заштите од аерозагађења; - класификује врсте загађења воде; - представи индикаторе за оцјену исправности воде; - утврди отпадне воде настале човјековом активношћу; - формира свијест о значају заштите водених екосистема; - класификује загађиваче земљишта; - укаже на проблем неконтролисане сјече шума; - објасни значај употребе органског ђубрива; - илуструје значај рециклаже; - представи мјере заштите од загађења земљишта; - класификује загађиваче 	<ul style="list-style-type: none"> - ствара и његује еколошку свијест; 	
--	---	---	---	--

	исправне хране; - уочи посљедице загађивања хране; - наброји мјере заштите од загађења	хране; - укаже на хигијену у току производње хране; - илуструје правилно амбалажирање и складиштење хране; - представи мјере заштите хране од загађења; - примјени у пракси стечена знања о заштити хране		
3. Радиоактивно зрачење и мјере заштите	- овлада знањима о зрачењу, врстама и њиховим изворима; - упозна штетност радиоактивног зрачења на животну средину; - схвати штетност електромагнетног зрачења на биљке, животиње и човјека; - наброји мјере заштите од зрачења	- дефинише зрачење, природне и вјештачке изворе зрачења; - препозна штетно дејство зрачења на организме; - укаже на штетно дејство зрачења које потиче из уређаја који се налазе у окружењу; - имплементира мјере заштите од радијације, личне и опште		- користити презентације и паное за презентовање садржаја, - користи стручну литературу. - користи интернет, шеме, слајдове, фотографије, филмске записе - организовати дискусије, предавања

4.Бука, вибрације и мјере заштите	<ul style="list-style-type: none"> -објасни шта је бука и вибрације; -уочи изворе буке и вибрација; -схвати штетно дејство буке и вибрација; - упозна штетност буке и вибрација по човјека; -овлада мјерама заштите од буке и вибрација. 	<p>дефинише буку и вибрације,</p> <ul style="list-style-type: none"> - класификује врсте буке према извору, - укаже на штетност буке на здравље људи; - имплементира мјере заштите од буке, личне и опште 		<ul style="list-style-type: none"> -користити презентације и паное за презентовање садржаја, - користи стручну литературу. - користи интернет, шеме, слајдове, фотографије, филмске записе - организовати дискусије, предавања - организовати теренску наставу - извесати ученике поред најближе саобраћајнице и уочити мјере заштите од буке
5.Природни ресурси-кориштење,заштита,мониторинг систем и биоиндикатори	<ul style="list-style-type: none"> -упозна појам и структуру биодиверзитета; -препозна важност биодиверзитета; -уочи угрожавање биодиверзитета; - овлада мјерама заштите и унапређивања биодиверзитета; - упозна природне ресурсе ; - разликују природне ресурсе (ваздух, вода, земљиште), - дефинише мониторинг и биоиндикаторе, - утврди значај рационалног 	<ul style="list-style-type: none"> - дефинише појам и структуру биодиверзитета; - укаже на значај подизања свијести о заштити биодиверзитета; - предложи мјере за заштиту биодиверзитета; - уочи значај кружења материје и протицање енергије; - дефинише мониторинг; - укаже на значај рационалног искориштавања 		<ul style="list-style-type: none"> -користити паное и презентације у раду са ученицима, - користи видеозаписе - користи стручну литературу. - користи интернет, шеме, слајдове, фотографије, филмске записе -приказати табелу биоиндикатора, -посјетити неки национални парк, парк природе, резерват, ботаничку башту,

	<p>искориштавања природних ресурса;</p> <ul style="list-style-type: none"> - сагледа врсте енергије, енергија сунца, енергија ветра, хидроенергија, термоенергија и енергија нуклеарних електрана; - објасни начине депоновања отпада (папир, пластичне масе, продукти многих уређаја, хаварисане машине и њени дијелови и сл.); - научи да уређује свој радни и животни простор 	<p>природних ресурса;</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна мјере заштите природних ресурса; - имплементира начине депоновања отпадних материја 		
--	---	---	--	--

Интеграција

Латински језик

Извори

- Уџбеници које је одобрило Министарство просвјете и културе Републике Српске;
- Друга стручна и теоријска литература (стручни часописи, приручници, збирке, видео и аудио записи, интернет и сл.).

Оцјењивање

Оцјењивање се врши у складу са Законом о средњем образовању и васпитању и Правилником о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи. О техникама и критеријима оцјењивања ученике треба упознати на почетку изучавања модула.